

תורה

ה'רמ"א
ה'תש"א
נאר ה'רמ"א
עם באה'רמ"א

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפרי את לב האבן משרכם
ונתתי לכם לב בשר

פרשת יתרו
גליון ה' | תשפ"ב

אור להביות הלב של איש הישראלי
בועך מאד עד לב השמים לה' ותברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ופירוש של הדבר והוא

עַתָּה יִדְעֵתִי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים (שמות י"ח יא)

מעשיך מקולקלים? כבר נשלת פעמים אין מספר?
היום [1] תוכל להיות צדיק, ירא שמים, ולעשות נחת רוח
לבורא יתברך שמו, מה שאין יכול לעשות אפילו מלאך
ושרף.

יתירה מכך; זה בעצמו שאתה מתחזק בעבודת ה' אף
בהיותך במצב 'גרוע ומקולקל', יכול לגרום שעשועים
גדולים למעלה.

אם כוונתך לשמים, ואתה מוכן להתעטף בציצית, להניח
תפילין, או להתפלל, אתה יכול לגדל ולקדש שמו יתברך
למעלה למעלה, יותר מכל נשמות ישראל אשר בגן עדן.

כך עשה יתרו, אשר לא הניח עבודה זרה בעולם שלא
עָבְדָהּ, וְכִן לִלְלָה הִפָּךְ הַשֵּׁם יִתְרוֹ מִשֵּׁם שֶׁל כּוֹמֵר, וְלֹא
סָתַם כּוֹמֵר, אֲלֵא כֹה אָוֶן - כּוֹמֵר הַכּוֹמְרִים, לְשֵׁם שֶׁל פְּרִשָׁה
בשְׁתוּרָה, וְלֹא סָתַם פְּרִשָׁה אֲלֵא פְרִשְׁת קַבְלַת הַתּוֹרָה.

מה ההסבר? אומר זוהר הק' ומובא הרבה בספרי
רבינו: 'כִּד אֵתִי יִתְרוֹ וְאָמַר 'כִּי עַתָּה יִדְעֵתִי כִּי גָדוֹל ה'...' כִּדִּין
אֶסְתַּלֵּק וְאֶתְיַקֵּר שְׂמֵא דְקוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא עֵילָא וְתַתָּא'.
כשבא אחד שהיה רחוק, והוא מודה ומשבח לה', מתגדל
ומתקדש שם ה' למעלה ולמטה, אשר "אבה תהילה מוגשי
עפר מקורצי חומר, והיא תהילתו".

גם מוהר"ת מעתיק זוהר זה כמה פעמים, ומאריך בזה,
כמו למשל בהלכות קריאת התורה (הלכה ו' יז), וז"ל שם
בתוך דבריו:

ואפילו אם יודע בעצמו שמעשיו מקולקלין הרבה, וכבר נכשל
במעשיו פעמים אין מספר, אף על פי כן זה היום הוא חדש לגמרי
ויכול גם ממקומו שהוא שם להגדיל ולקדש שמו יתברך, כי "בכל
מקום מוקטר ומוגש לשמי", בכל מקום דיוקא, אפילו במקומות
הטמאים לגמרי של העובדי עבודה זרה, כמו שאמרו רבותינו
זכרונם לברכה על פסוק זה.

מכל שכן איש הישראלי, אפילו הגרוע שבגרועים, מאחר
שעתה כוונתו לשמים ורוצה עתה להניח טלית ותפילין ולהתפלל
וכו', שבודאי הוא מגדל ומקדש שמו יתברך מחדש כפי אותו
היום, שאות העבודה אינו יכול להשלים שום מלאך ושרף וכו'.
ואפילו נשמות קדושות של ישראל שבגן עדן העליון אינם יכולים
להשלים העבודה הזאת, כי לא המתים יהללו י-ה וכו'.

אדרבא, כל מה שיודע בנפשו שהוא גרוע ומקולקל ביותר, על
יד דיוקא יתגדל ויתקדש שמו הגדול ביותר, כבחינת "כִּד אֵתִי
יתרו וכו' כִּדִּין אֶסְתַּלֵּק וְאֶתְיַקֵּר שְׂמֵא דְקוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא עֵילָא
ותתא". כמו שאמר אדוננו מורנו ורבונו לברכה כסימן יוד
חלק א' שעיקר גדולתו של השם יתברך כשהרחוקים מתקרבים
וכו', ומביא שם מומאז זה של זוהר הקדוש, וכן במקומות הרבה.

מה שצריך, זה רק: להתחיל לרצות לעשות רצונו,
ושייחה כוונתו לשמים. על אף ולמרות ה'אתמונו'
וה'שלוש'. ותיכף ומיד תתהפך מ'כומר' לאיש כשר,
ותעלה שעשועים שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער...

יש תקווה - יש ניגון כשכבר אפסה תקווה לעורר את עצמנו - כשכל התעוררות גרמת לנו ליפול יותר - הניגון והשיר של הנשמה הוא התקווה היחידה...

אין דבר יקר מטללי נחמה ותקווה, עידוד והארה
לנשמה. אך כמעט שאינם בנמצא...

החיים בעולם הזה מלאי תביעה וייסורים הם, העולם
כולו סובב סביב הצלחות מעשיות, ורק אותן הניכרות
על פני השטח. מבלי לשים לב, גם אנחנו התרגלנו
להתייחס לעצמנו באותו האופן ממש; אנחנו משננים
ללא הרף את חומרתם של הנפילות אליהם נפלנו,
שואבים את כוחותינו האחרונים בנויפה עצמית על כך
ש'כולם לא מתקדם', ונותרים חסרי כח ואפופי חולשה
באין תקווה.

האם זו הדרך הנכונה שתביאנו להיכלל בשרוש
הטוב האלוקי? האם אותם דיבורים מייאשים - שכל
העולם, כולל אנו עצמנו, לוחשים באוזנינו - גורמים לנו
להתקרב לתכליתנו הנצחית, או שמא להיפך?

ישנם שני סוגים של 'תוכחה' - מגלה רבינו הקדוש.
אחת היא כזו שמעוררת את המעשים הרעים, מנערת
אותם ממקומם וגורמת להם להפיץ שוב ושוב את
צחנתם בנשמתו של איש הישראלי. ויש גם תוכחה
אחרת, זו שמגיעה כמו 'ניגון'; מעוררת את הרצון
הנפנימי של האדם, וגורמת לו מעצמו לברוח ולעזוב את
כל הרע בו הוא שקוע עד למעלה ראש.

כאשר יחפוץ האב לעורר את בנו ולהוציא ממיטת
חוליו, לא בשבירת והשפלת רוחו יעלה בידו להקימו.
כי אם דווקא כאשר יטעימהו מטוב נשמתו, יקום על
משענתו. כשינגן באוזניו את ניגון חייו, את שירה של
התקווה, אזי ירצה להתחיל מהתחלה.

"תמהני אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח" - אמר
רבי עקיבא בדורו (ערכין דף טו). "ואם רבי עקיבא אמר
זאת בדורו, כל שכן בדור הזה של עכשיו" (ליקוטי מוהר"ו
תניינא, ח). ומעתה, עולה התמיהה ונועקת מפי כל: אם
אכן אין מי שיכול להוכיח באופן הראוי והמועיל, מהי
תקוותינו? מי יוכיח וירפא את נפשתינו הנפולות, ינגן
לנו את ניגון הנחמה, ויעוררנו לעבודת השם באמת?!

אך אַל דאגה; דווקא בתוך אותה שפלות אינמה
ונוראה, מתגלה גדולתם של הצדיקים האמיתיים. כאשר
משה רבינו מוריד לעם ישראל את ביאורי התורה -
על אף שהתורה נראית לנו כמו איזה ספר של חוקים
וצמצומים שמכבידים על האדם - מגלה לנו משה רבינו
שהתורה היא שש מאות ושלוש עשרה 'עצות' ודרכים
נפלאים ומאירים, שעל ידם יוכל האדם להתקרב לבורא
 ולהגיע למקומו האמיתי.

לשון חכמים מרפא!

הרפואה והישועה הנפלאה המסתתרת בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, גם אם לומדים אותו בנירסא בעלמא...

אנתו בחור שבזמן הקרוב - או שהוא נכנס לבית חולים לחולי נפש, או שהוא יוצא לתרבות רעה רח"ל"...

לאחר תקופה שלא ראה הגרי"מ את אותו בחור, פגש אותו בשוק שמח וטוב לב, כשהבחור מספר על הקורות אותו בתקופה האחרונה: "הלכתי לאביך (רבי זוד שטער זצ"ל) - סיפר הבחור - והוא נתן לי עצה שעזרה לי יותר מכל החיזוקים שאמרת לי..." "הוא אמר לי לעבור בגירסא פעמיים על כל הליקוטי מוהר"ן, ואני אחזק כעת בפעם השנייה בתורה ס', ואני מרגיש שאני הולך ומתרפא, הולך ומתעודד..."

ר' מנחם: פלאי פלאים!

אז אם הבנתי נכון, אין ענין להבין את הליקוטי מוהר"ן, העיקר הוא לגרוס.

הר"ר שמחה: וואס עפעס! [= מה פתאום]. הליקוטי מוהר"ן ניתן לנו משמיא, להחכימו ולהשכילנו דרכים ועצות ישרות לעבודת השם. ולא רק לגרוס! אותו בגירסא בעלמא...

"ומי שרוצה לטעום צוף דבש אמרי נועם האלו, צריך להעמיק בעין האמת בעיני גדול הדק היטב להבין הדבר על מתכותו עד מקום שיד שכלו מגעת. אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה להבין היטב הדברים האלה הנאמרים בספר הקדוש הזה. ואף על פי כן הוא מילתא דשויא לכולהו, כי גם אשר קצרה ידו להבין דברים עמוקים, הוא גם הוא יוכל למצוא מרגוע לנפשו בדברי הספר הקדוש הזה, בדברי העצות הקדושות והמוסר הנפלא היוצאים מכל תורה ותורה. כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין כוונה הפשוטה שהכניס רבינו ז"ל בתורתו הקדושה" (הקדמת מוהר"ן ל"ספה"ק ליקוטי מוהר"ן).

אלא שאפילו הגירסא בעלמא, מסוגלת מאד.

ממש כמו ה"זוהר הקדוש" - רבי שמעון לא גילה את זוהר רק כדי שיהיה לנו מה לגרוס, אלא רצה לגלות לנו סודות התורה. ואעפ"כ, גם הגירסא בעלמא יש לה סגולה עצומה.

ואגב; ריבוי הגירסא בליקוטי מוהר"ן - מלבד הסגולה העצומה שבזה - יכולה להועיל ולעזור מאד גם לגבי ה'הבנה' וה'לימוד' של ספר קדוש זה.

ר' מנחם: איך? הרי אתה בעצמך אמרת מקודם שריבוי הגירסא אינה מביאה כלל לידי הבנה, ואף ציטטת לי באריכות קטע מהבן איש חי.

הר"ר שמחה: נכון. אך תלוי מאד איזה סוג של גירסא האדם גורס. אך על כך נדבר אולי בשבוע הבא. ובינתיים 'גוט שבת', וחזק חזק ונתחזק בלימוד הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, עד אשר נזכה על ידו לתשובה שלימה.

וכפי שכבר הובטחנו: "שכל מי שישים עינו ולבו היטב לדברי קודש הנאמרים בספר הקדוש הזה, יתלהב לבו ויפתחו עיניו ויכסוף וישתוקק מאד לעבודתו ויתברך, עד אשר ישוב אל ה' באמת, בכל לבבו ונפשו ומאודו. ולב חזק כצור יזיז ממקומו, אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ. כאשר שמענו מפיו הקדוש ז"ל שאמר, שמי שישתכל בספר הזה בעין האמת, בוודאי יהיו נפתחין אצלו כל גידי קשיות לבבו, ויהיה נעשה בעל תשובה גמור!" (שם).

אנשים פשוטים שלומדים ספר הזוהר ותיקונים אחת בשנה, ואדרות הקדושות ד' פעמים בשנה, אשר לעת זקנותם נמצאו בידם מאה פעמים, והשגתם במאה שנה שוה עם השגתם בפעם הראשונה! כן אתה, השגתך בפעם החמישית של עץ חיים שוה עם פעם הראשונה, ואין אתה עומד במקום שראוי לעמוד, ואין אתה יושב במקום הראוי לישב, וכפעם בפעם חזא היא" (שו"ת רב פעלים חלק ג, סוד ישרים סימן א).

ר' מנחם: ממש אזוי!

נו, אז עכשיו אני כבר לגמרי לא מבין, מדוע אמרת לי אתה בעצמך, בסוף השיחה שלנו בשבוע שעבר, שאפילו 'לגרוס' ליקוטי מוהר"ן יש בזה מעלה גדולה מאד?

הר"ר שמחה: כי אכן כך, עצם הגירסא שהאדם גורס את הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, מסוגלת עד למאד לנשמת האדם.

ר' מנחם: אבל הוא הרי לא מבין כלום?

הר"ר שמחה: סגולה זו לא קשורה להבנה כלל, אלא לעצם אמירת התיבות הקדושות של הספר הקדוש והנורא הזה.

מוהר"ן ת"ת השנה זאת לאמירת זוהר ותיקוני זוהר, וכשם שבאמירת 'תיקוני זוהר' ידוע לכל שגם מי שאינו מבין כלל מה שאומר, מקבל הארה גדולה ותיקון גדול לנשמתו ע"י עצם האמירה. "כי התיבות והדיבור של זוהר הקדוש עצמן, מקשרין את האדם לאין סוף יתברך" (שארית ישראל להרה"ק מוילעדניק בשם הרה"ק רבי אהרן מוויטאמיר). ומרפאים את האדם מכל תחלואי נפשו ורוחו ונשמתו, כפי שמובא הרבה בספרי המקובלים, ואף האריז"ל עצמו נתן תיקון לבעל תשובה שיאמר בכל יום עשרה דפים זוהר "הלשון לבד בלתי שום הבנה" (שבחי האריז"ל).

כך גם הספר הקדוש והנורא ליקוטי מוהר"ן - "האמירה לבד מסוגלת להנשמה כמו אמירת ספרי זוהר והתיקונים", כלשון מוהר"ן (כוכבי

אור, דיבורים ממוהר"ן ז"ל, לו).

אגב; בימי בחרותי שמעתי מרבי יעקב מאיר שכתער שליט"א סיפור נפלא על הכח הרוחני העצום שב'אמירת' ליקוטי מוהר"ן.

אני לא יספר כעת את הסיפור על כל פרטיו ודקדוקיו, אלא את תמצית הדברים: מעשה שהיה בחבור שגדל במשפחה הרוסה ואומללה, והיה שבור ורצוצץ, והיה בא בכל פעם לרבי יעקב מאיר שליט"א שיחזקהו בדברי חיזוק ועידוד. אך עם הזמן, הלך הבחור ושקע בעצבות נוראה, עד כדי מחלת נפש, וכפי שהתבטא רבי יעקב מאיר בשעת סיפורו: "ראיתי על

ר' מנחם: ר' שמחה, היה לי קשה להמתין שבוע שלם עד לשיחתנו המשותפת... אני גורס ליקוטי מוהר"ן כבר במשך שבוע, ואני ממש לא מבין אותך; האם גם אתה סבור שזהו 'דרך הלימוד' של רבינו, לגרוס בלי הבנה?

הר"ר שמחה: ממש לא! מי אמר לך דבר כזה?!

ר' מנחם: מי אמר לי? הרבה אמרו לי! שמעתי כבר כמה פעמים שבשיחות הר"ן רבינו מלמד אותנו 'לגרוס' את כל התורה כולה גם בלי הבנה.

הר"ר שמחה: להד"ם!

ר' מנחם: מה להד"ם? הרי זו שיחה מפורשת בשיחות הר"ן, שיחה ע"י, שם כותב רבינו: "שארין צריכין בלימוד רק האמירה לבד, לומר הדברים כסדר, וממילא יבין".

הר"ר שמחה: לא שמעת מה אמרו אנ"ש על זה? הם אמרו, שרק מי שלומד את השיחה הזאת ב"אמירה לבד", הוא זה שיכול לטעות ולחשוב שרבינו בא בשיחה זו לומר ש'דרך הלימוד' הוא לומר ולגרוס "באמירה לבד"...

מי שהוא לא עם-הארץ ויודע לקרוא את השיחה מראשה לסופה, מבין שאין כאן 'דרך הלימוד' של 'אמירה לבד', אלא דרך נפלאה איך לזכות 'ללמוד' - ולא 'לגרוס' - את כל התורה כולה בזריזות וחיות.

ר' מנחם: מעניין מאד. האם אין בכלל ענין 'לגרוס' משניות וכיו"ב באמירה לבד?

הר"ר שמחה: יש ענין כזה, אבל זה לא קשור ל'דרך הלימוד'. זה אולי דרך גירסא' שיש בה סגולות מסוימות, אך לא 'דרך לימוד'. כשהאדם גורס וגורס, הוא אף פעם לא יבוא לידי הבנה, ולא יקיים מצות לימוד וידיעת התורה.

גם אם גרוס האדם עשר פעמים את כל הש"ס - אם אינו מבין כלל מה שהוא אומר, לא יבוא לידי ידיעת הש"ס, ואף לא יקיים מצות לימוד התורה, כפי שכותבים הפוסקים, ואף רבי אברהם ב"ר נחמן מזכיר זאת בספרו 'כוכבי אור' וכותב שכשולומדים גמרא צריך "להבין על כל פנים בפשיטות מאמר הגמרא, כי בלי זה לא נקרא בשם לימוד כלל" (כוכבי אור, שיחות וסיפורים, יב).

ר' מנחם: האמת שאני אישית רואה בעצמי ש'לגרוס' לא מביא אותי בכלל להבנה. הנה לדוגמא, עברתי כבר לפחות עשרים פעם על הספר 'תיקוני זוהר', במשך השנים, בחודש אלול. וכי בפעם העשרים הבנתי מאומה יותר מאשר בפעם הראשונה?!

הר"ר שמחה: ברוך שכיוונת לדברי הבן איש חי! הוא כותב ממש את מה שאמרת עכשיו.

באחד מתשובותיו, בספרו 'רב פעלים', הוא מתייחס לשאלתו של אחד השואלים שהחזיק את עצמו כ'מקובל' גדול, מאחר שלמד כבר חמשה פעמים את כל העץ חיים של האריז"ל, והוא כותב לו שם דברים חריפים מאד, וזה לשונו:

"הנה מבין ריסי עיניך דברים שכתבת במכתבך ניכר כי אתה עשיר בלימוד זה הקדוש, כי ראיתי אתה משתבח שזכית ללמוד ספר הקדוש עץ חיים חמש פעמים, על כן חכם אתה בעיניך בחכמה זו, וחושב אתה בעצמך כיון שלמדת עץ חיים חמש פעמים נעשית מקובל גדול, עד כי עלה בלבך לשאול ממני אם מעתה חייב אתה להעמיד תלמידים הרבה בחכמה זו שיקבע להם עת ביום או בלילה בלימוד עץ חיים, ואם צריך לצמצם בתלמידים או כל דכפין ייתי ויכול. ניכר מדברייך שאתה יצאת ידי חובת עצמך בלימוד, שקיימת מצות 'ללמוד', ועתה משתדל על מצות 'ללמד'. אמנם, אני הדל מבין שלימודך שלמדת בעץ חיים דומה ללימוד

"הלכתי לאביך - סיפר הבחור - והוא נתן לי עצה שעזרה לי יותר מכל החיזוקים שאמרת לי... הוא אמר לי לעבור בגירסא פעמיים על כל הליקוטי מוהר"ן, ואני אחזק כעת בפעם השנייה בתורה ס', ואני מרגיש שאני הולך ומתעודד..."

נדהמת?

נחמת לבו של מוהר"ן לחמשך עליך קדושת הצדיק ע"י הלימוד בספריו

רבונו של עולם אב רחמן ורחימן, אלה יודע שכל חיותנו תלוי בהצדיקים רבותינו הקדושים וזכרונם לברכה... למדני והורני איך לצעק ולזעק ולהתחנן באפן שאזכרה גם עתה להמשיך קדושתם העצומה עלי, על ידי קדושת הרשימו ששקחם שהשאירו בעולם על ידי ספריהם הקדושים ומלמדיהם הנקראים, וגם עתה תפוח שכיחה יתיר בעלמא, כמו שכתוב בזהר הקדוש ובשאר ספרים קדושים, שעקר שלמות הנשמה היא שפאשר נסתלקת למעלה למעלה למקום שנסתלקת תהיה גם למטה למטה, לעורר ולהקיץ ולהחיות כל הנפשות אפילו הנפחים בשאול תחתיות ומתחתיו, לעוררם ולהחיותם שלא יתיאשו בשום אפן בעולם. (ליקוטי תפילות ח"ב לב)

"אותו התבשיל, רק שהוא חם..."

חומת ההתנגדות מתחילה להיסדק

תולדות חייו הקדושים של
אין עינו מוהרנ"ת ז"ל
ע"פ ר' ראש המוסדות אריה שמואל ז"ל
פרקה

קעבור שנתיים שבהן היה סמוך על שולחן חותנו, חזר רבי נתן לקראת חג הסוכות דשנת תקנ"ו אל נמירוב עיר הולדתו. להיות סמוך מספר שנים על שולחן אביו רבי נפתלי הירץ, כפי שסוכם ב'תנאים' שנערכו בין המחוננים.

בבית אביו נתקבלו הוא ובני ביתו בחביבות רבה. הקצו עבורם חדר מיוחד, שם המשיך מוהרנ"ת לשבת על התורה ועל העבודה, כאשר עול פרנסתו מוטל על שכם אביו הנגיד.

כה גדולה הייתה הערכת חמיו ואביו אליו באותם זמנים, שתמיד נתעורר וויכוח ביניהם מי יזכה שיהיה סמוך על שולחנו, כל אחד היה חפץ שרבי נתן ישהה אצלו יותר ויותר (שיח שרפי קודש א. תרפ"ב)

החברותא רבי ליפא

את בית המדרש בנמירוב קבע לו כמקום לימודו באותו חורף, כשלחברותא לקח לו את האברך רבי ליפא, מבני העליה בנמירוב. אך בעוד שמוהרנ"ת קיבל את חינוכו ותורתו מן המתנגדים, גדל רבי ליפא בין החסידים, ואף זוגתו הייתה ממשפחה חסידית. כך נסתבב שרבי ליפא היה שליח ההשגחה העליונה להיות הראשון שהוציא מעט מלב חברו את ההתנגדות לחסידים ורבותיהם. הוא הרעיף במילים חמות על מוהרנ"ת את גודל האור הטמון בדרך החסידות הנפלאה, ולא פסק מדבר דברי סגוריא על עדת החסידים.

אולם דברי הקטרוג של חותנו נגד "כת החסידים" הדהדו באזניו, וחלחלו בו עמוק, ולכן לא נכנסו עדיין דברי חברו בלבו, ונשאר בהתנגדותו.

היו להם ויכוחים לא מעטים; רבי ליפא טען כי החסידים עובדים את ה' באהבה ויראה ובהתלהבות קודש, ואילו רבי נתן, שקבלה בידו מאבותיו כי דרכם של החסידים אינה עולה בקנה אחד עם התורה וההלכה המסורה, היה מתווכח עם ה'חברותא' שלו וחוזר בפניו על הדברים ששמע מחותנו הגדול, בחובת ההתבדלות מן החסידים.

חסידים ומתנגדים

עניינם העיקרי של המתנגדים היה לימוד התורה בעיון ובעומק. כל יהודי היה נמדד, לפי דעתם, כפי מידת כוחו השכלי לעיין ולחדש בתורה. ומי שלא זכה לאור התורה, כמעט ולא היה לו חלק וחבל בעם ישראל.

החסידים, לעומת זאת, טענו, כי גישתם השכלית של המתנגדים מתאימה רק ליחיד סגולה, בעוד שרוב העם נשאר עם הבנה תורנית שטחית בלבד. וכתוצאה מריחוקם של פשוטי העם, הפכו הללו טרף קל למלתעותיהם הפעורות של המשכילים, שלטשו עיניהם לצוד ברשתם כל יהודי ויהודי.

זאת ועוד, מכיון שההדגשה של המתנגדים הייתה בעיקר על לימוד התורה, לכן הזנחה עבודת התפילה, ותהי מצות אנשים מלומדה, ללא התלהבות ודבקות הנדרשת בעת התפילה. הם הרגישו מעט מאד חמימות, עליה רוחנית, או קירבה אל השי"ת, בזמן התפילה וקיום המצוות.

לעומתם, שמו החסידים דגש על כל מצוות ה', וכל עמלם היה למלא רצון ה' בשמחה ובהתלהבות, בפרט בעת התפילה, שאז הוא זמן הקשר וההתדבקות אל הבורא. מצאו את מקומם בין עדת החסידים גם פשוטי העם אשר קרבת אלקים יחפצו.

אותו התבשיל, רק שהוא חם...

אמנם, גם המתנגדים קיימו את המצוות ואף דקדקו בקלה כבחמורה, אך ללא שיתוף ההרגש הפנימי וההתלהבות הנדרשת לכך. וכפי שמוהרנ"ת עצמו המליץ ברבות השנים על ההבדל הדק בין המתנגדים לבין החידוש שבתורת הבעש"ט: "משל למה הדבר דומה, לתבשיל המתובל ומבושל כראוי, שיש הבדל רב בין אותו תבשיל ממש בעת שהוא נאכל חם לבין שהוא נאכל קר..."

בתורת הבעש"ט באה גם לידי ביטוי גודל יקרת ערכה של נשמה יהודית, תהיה אשר תהיה ובאיזה מצב שהיא נמצאת... נשמה של אדם מישאל היא חלק אלוך ממעל ואין לשער ולתאר רום ערכה גם אם לא זכה האדם לאור התורה. הבעש"ט לא זלזל חלילה בגודל מעלת לימוד התורה הקדושה, אך היה דורש לא לשכוח בעת הלימוד ולאחריו את נותן התורה, כי התורה היא האמצעי הנעלה ביותר - אם לומדים כראוי - לקשר של האדם עם בוראו...

עוד משורשי הויכוח בין החסיד להמתנגד בימים ההם: לדעת המתנגדים, עודדה החסידות הזנחת פרטי הלכה. למשל, כדי להתכונן כראוי וכיאות לתפילה היו מבליים זמן רב, וכתוצאה מכך, אירע שאיחרו את זמן קריאת שמע ותפילה, בניגוד לנפסק בשולחן ערוך (או"ח סי' נ"ח וסי' פ"ט).

מה עם 'והשבות אל לבבך'?

רבי ליפא העיד בעצמו כי זכה להיות אצל כמה וכמה צדיקים גדולים של אותו הדור, והצד השווה שבהם, שכולם עובדים את בוראם בדבקות ובהתלהבות רבה וכנה, זכה וצחה הנובעת מפנימיות הלב, בהתעוררות, בשמחה ובתענוג עילאי.

כך נגע רבי ליפא בנקודה רגישה בלב מוהרנ"ת: מדוע אינו מרגיש תענוג בעבודת ה'?! ואם הוא לא הגיע לזה, כנראה הוא עדיין רחוק מבוראו...

דברי האמת שמקורם קדוש, החלו אט אט להיכנס לתוך לבו ולרככו. חלפו חדשים מספר, ודברי רבי ליפא החלו להשפיע על מוהרנ"ת ולפעול את פעולתם הרצויה. קמעא קמעא החלה נסדקת חומת ה'התנגדות' שלו.

הוא הרהר בדברי רבי ליפא חברו, והודה בינו לבין עצמו כי אכן יש לו את ה'יודעת היום', אך רחוק הוא מ'והשבות אל לבבך'. והלא מצוה מהתורה היא להרגיש בלב אהבה להשם יתברך, כמובא בספר החינוך בשם הפוסקים: "שראוי לו לאדם שישים כל מחשבתו וכל מגמתו אחר אהבת השם... עד שלא יהיה רגע אחד ביום ובלילה בהקיצו שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל ליבו" (ספר החינוך תיח, מצוות אהבת השם)

אבקשה את שאהבה נפשי!

כתוצאה משמיעת דברים אלו, שבו רעיונותיו של מוהרנ"ת לייסרו ביתר שאת וביתר עז: הרי לומד הוא את תורת ה' בהתמדה רבה ומדוע אינו חש את "טוב" ה' ואת העונג הרוחני אותו מרגישים החסידים בעבודתם כפי שבאו לידי ביטוי בתאוריו של רבי ליפא החסיד והעובד ה'...

מוהרנ"ת החליט ויהי מה, הוא ישתמש בכל האמצעים הדרושים לגלות את האמת ולהגיע לעבודה רוחנית אמיתית אפילו אם יאלץ לפעול כנגד דעתם של אביו וחותרו.

בעקבותיהם של החסידים כדורות שנעברו

פי טוב סחרה

שאגות נוראות שמעו רבי אברהם ב"ר נחמן מהיכל ציונו הקדוש של רבינו. היה זה באחת מלילות החורף הקרים והקפואים שבאוקראינה, כשכל האופק מכוסה בעננים מלמעלה ובשגל מלמטה. מי שהיה צריך לצאת מהבית לענין נחוץ, יצא ונכנס במהירות האפשרית. ומי הוא זה אשר צועק כעת בבית הקברות, אשר הפך להר של כפור וקרח?! כאשר התקרב רבי אברהם ונכנס לציון, מצא את רבי סענדער מטיראהוויצא, שוכב לבדו בפישוט ידיים ורגליים, ומתחנן עליו ועל נפשו.

כאלו היו הסוחרים שבאנשי שלומינו; ר' סענדער אשר גר בטיראהוויצא, סוחר בדים היה. לעצמו היה מסתפק בלחם ומי סלק, וכל מה שהרוויח יתר על כן, היה מחלק לצדקה.

הוא היה מגיע מידי פעם לאומן, שבה היה מתקיים כמה פעמים בשבוע שוק גדול, ומוזמן את הסחורה שהוא צריך, כשלמחרת הוא מגיע לקחת את אשר הזמין, ומשלם עליה בסכום מדוייק אשר הביא עמו לצורך רכישת הסחורה.

בתוך כך היה מבלה את היום או יותר ששהה באומן, לתורה ועבודה, וכמובן בעריכת עבודת 'חצות' על הציון, ותפילה כותיקין עם אנ"ש, וכן הלאה. הוא היה אומר: "הרי אני מגיע לאומן בשביל הסחורה, וזוהי הסחורה האמיתית שלי, להטעין את נשמתו בסחורה נצחית אשר טוב סחרה".

באחת מנסיעותיו לאומן, נכנס לסוחר הרגיל אצלו, והזמין כמה סוגי בדים, בכמה מידות, כשהוא מסכם עמו שיבוא כדרכו, מחר או מחרתיים, לשלם על הסחורה ולקחת אותה עמו לעירתו.

בבואו לקבל את הסחורה, הוציא את הכסף אשר בפי אמתחתו. הוא כבר ספר את הכסף בבית והביא עמו את הסכום המדוייק שהיה נצרך עבור רשימת ההזמנה שהכין לעצמו. כעת לקראת התשלום, ספר שוב את שטרות הכסף אחד לאחד, ושילם במלואו את הסכום שהוצרך לשלם עבור הזמנתו.

אחר ששילם, כשהוא עומד ומעמיס את הסחורה על העגלה, מוסיף הסוחר, בדרך אגב, ואומר לו: "היות שבאחד מסוגי הבד שהזמנת, נשאר בגליל הבד כמה מטרים אחרונים, הוספתי לך אותם גם כן, ותשלם עליהם בפעם הבאה". אך ר' סענדער עונה לעומתו: "בשום פנים ואופן! אינני עוסק אלא בכסף שיש לי, לא בהלוואה. כך לימדני רבי, שאין לעשות מסחר על חשבון הקפה!".

הסוחר שהכיר היטב את ר' סענדער לאיש תם, ישר ונאמן, התחנן שוב: "אולי בכל זאת תקח את הסחורה אתך?! אחרת הנך מבייש אותי כאילו אינני מאמינך. אתה נאמן אצלי לשלם שכרם בבוואך לאומן בהזמנות הבאה". אך ר' סענדער בשלו, התעקש לבלי לעסוק במסחר על חשבון הכסף שהוא עתיד להרוויח, כזאחרת רבינו שלא להיות 'בעל חוב'. הסוחר הוצרך להוציא את הסחורה מן העגלה, ולחתוך את חלקו, ורק אז המשיך ר' סענדער בדרכו לעירו.

רבי סענדער מטיראהוויצא

קודם התקרבותו היה בין הסוחרים הקרירים וחומדי הלשון, ואח"כ נהיה לאחד היחידים שבקרב אנ"ש. נתקרב בשנת תרי"ד ע"י רבי נחמן מטולטשין, ועם הזמן הפך לראש חבורת ה'עובדים' בטיראהוויצא.

היה מתפלל בכך גדול ובהתלהבות דקדושה. לפעמים ארך לו המזמור 'רננו צדיקים' שבתפילת שחרית של שבת, משך חצי שעה או יותר.

בשנת תרכ"ה בנה מחדש את הקלוי באומן, היית והבנין שבנה מוהרנ"ת בשנת תקצ"ב היה כבר חלש ורעוע. החזיק במשך זמן רב את הוצאות הביהמ"ד, ולכלל את רבי נחמן מטולטשין. כמו כן, תמך ביד רחבה בעניי אנ"ש, ובאנ"ש וישיבא א"י.

היה בעל מנגן נפלא ונעים זמירות, וכמה מניגוניו נפוצים עד היום בין אנ"ש, כמו היגיון על תפילת טל וגשם. נלב"ע בשנת תרל"ח.

"התחזקות עם אחריות"

מה בין התחזקות "עם" אחריות להתחזקות "בלי" אחריות? / האם העצות וההתחזקות של רביה"ק מותנה בהתקרבות אליו?

ברצוני לברר: א) אודות מה שכתבתם שמהדברים המיוחדים בהתחזקות במשנת ברסלב הוא, שההתחזקות היא עם "אחריות מלאה", וכי דברי ההתחזקות המבוארים בשאר הספרים 'הק' הם כביכול בלי אחריות, ונפשי בשאלתי: וכי ח"ו דברי הבאי וגוזמא הם, חלילה? ב) מדוע בליקוטי הלכות, היכן שמבואר דברי התחזקות ע"פ היסודות 'הק' המבוארים בליקו"מ - בסופו של דבר, ה'סוף פסוק' והמסקנה שם היא בדרך כלל, שהעיקר הוא להתקרב לצדיקים, וכי בלי ההתקרבות לצדיק, יסודות ההתחזקות שמבסס, אינן נכונות?

ראשית, אכן מן הצורך להבהיר מה פירוש התחזקות "עם אחריות" והתחזקות "בלי אחריות". ברור כשמש, שכל דברי התחזקות המבוארים בספרים 'הק', הכל נהיר ושירי וקיים, וכל המפקפק בהם נידון בצוואה רותחת! כמבואר בדברי חז"ל 'הק' (גיטין נו ע"א, ועיי' עוד בזה בפלאות בליקו"מ ת"ר ס"א).

אולם, חילוק גדול יש בין התחזקות "עם אחריות" להתחזקות "בלי אחריות", ולהבנת הדברים אקדים לך משל:

יהודי יקר שלקח לצורך הוצאתו הגדולים הלוואות גדולות מהבנק, ובכדי שיוכל לפורעם לווה מבנק אחר, ובכך התחיל הגלגל להתגלגל; חובותיו גדלו ונתעצמו, והנושים התחילו לרדופו עד חורמה, עד שחיו נהפכו לגיהנם.

בצר לו פנה לאיזה עסקן גדול, שידיו רב לו בענין השגת סכומי כסף גדולים, והלה נרתם לעזרתו, והיפנה אותו לכמה גמחים שיתכן ויעמוד לעזרתו, שכן כבר עזרו להרבה אנשים שנקלעו לחובות עצומים. וכן נתן לו רשימת שמות של תורמים נדיבי-עם ידועי-שם שיכול לחלות בהם תקוה, וכמו כן גילה לו כל מיני דרכים אשר על ידם יש אפשרות להוציא כסף מחברות גדולות וכדו'. ואכן היהודי פנה לכל אלו, ואז נודע לו שעל אף שאכן צדק העסקן בכל מה שאמר, אולם, לאכזבתו הגדולה נודע לו שלכל נדיב / גמח / חברה יש את התנאים המיוחדים שלהם, ולא כל אחד נכנס ברשימת הזכאים לקבל תמיכתם.

נעצור כאן ונעבור לנמשל:

אכן, צדיקי הדורות גילו לנו הרבה דברי התחזקות, על מציאות של סליחת עוונות, ושהעוונות יכולות להתהפך לזכויות וכדו'. אמנם כל זה הוא מצד "הבחינה" - שאכן יש מציאות כזאת. אולם מצד "הבחינה", דהיינו כשהאדם יבדוק את עצמו אם מצד בחירתו - מצד מעשיו והתנהגותו - הוא זכאי לזה, כאן כבר הדבר אינו פשוט כלל...

דוגמא פשוטה לדבר: אם נחפש בדברי חז"ל 'הק' בגמ' ומדרשים וכן בשאר הספה"ק ברוממות

מעלת "לימוד התורה" ולדרגות העצמות והנעלות שזוכים ההוגים בה, הרי ניבהל ונשתומם על עוצם מעלתה, אבל למעשה עלינו לדעת שיש ג"כ מ"ח קנייני התורה, אשר הם הקובעים למי יש את "הזכות" לכל אותם הדברים שראינו בשגב מעלתה... [וכמובן שאין כאן שום סיבה חלילה להתרשל מלימוד התורה כשלא זכה עדיין לכל קנייניה, רק אדרבה, המאור שבה יחזירנו למוטב, והדברים פשוטים].

וה"ה לענין ההתחזקות, שגם כשעצם הדברים שרירים וקיימים מצד עצם מציאותם, אמנם הם 'בלי אחריות' שאתה במצבך האישי והפרטי, זכאי לכך...

נחזור למשל:

כשמידוענו הנ"ל ראה בצר לו איך שכלו כל הקיצין ותהי תוחלתו נכונה, פנה לעסקן גדול מאד שיש לו קשרים גדולים עם נגידים גדולים וכו' - ואותו עסקן, לא רק גילה לו על האפשרויות, אלא אף גם נתן לו הוראה מפורטת מה עליו לעשות, ואיזה טפסים עליו למלאות, ולהביא אותם אליו כשהם חתומים, ועל זה הדרך הורה לו מה לעשות, באופן שהוא יטפל [בדרכים ונתיבות הידועים לו, בגודל קשריו] להשיג לו את הסכום הנדרש לו להעמידו על דרך המלך. ובכן, מה שנשאר למידוענו זה, הוא רק: למלאות ברצינות הוראותיו של העסקן הנמרץ, ותהי לו לישועה.

נחזור לנמשל, ונקדים להביא את שיחתו הנוראה של רבינו הק':

"שמעתי שפעם אחת אמר לאנשיו: מה לכם לחשוב מחשבות? אין אתם צריכים כי אם לתת אבנים וסיד, ואני בונה מהם בניינים נפלאים ונוראים! (לומר, שאנו צריכין רק לעסוק בעבודת ה' בפשיטות, בתורה ובתפילה ומצוות, והוא עושה בזה מה שעושה). 'איר דארפט נאר צו טראגן שטיינער און וואפנע, און איך באווע דער פון בניינים! (ומשך הרבה חיבת 'בניינים', כמפליא בשבח נפלאות תפארת הבניינים הנוראים שבונה מזה)" (חיי מוהר"ן, רצד).

אמור מעתה: כשרבינו הק' מגלה עצות ודרכים של התחזקות - מסתתר כאן כוחו הגדול שעומד מאחורי כל אלה, באופן שכל מה שאנו עושים הוא בגדר של 'אתערותא דלתתא', ואנו רק מביאים את ה'אבנים וסיד', כשעצם בניית ה'בניינים נפלאים' נמצא כבר באחריותו המלאה.

ואף שאנו מצד עצמנו, איננו זכאים לזה כלל, אולם מאחר שרביה"ק לקח על עצמו האחריות, הרי הוא עד כדי כך שאפשר לבוא כביכול בטענה: "עשיתי מה שמוטל עלי, עשה מה שמוטל עליך" (כלשון מוהר"ת בתפילתו הק' שחיבר על תיקון הכללי) - והדברים מבהילים!

והרי לך ביאור על התחזקות "עם אחריות".

זוהי אפוא הסיבה, מדוע בכל עצה וחיווק, אכן מסקנת הדברים ושימת הדגש הוא על ההתקרבות לצדיק, שכן, כשאין לנו את כח הצדיק, הרי ההתחזקות 'נטולת אחריות'... והרעיונות שבתורת החיווק אינם הדבר העיקרי, אלא זה שפועל אותם!

מזמור שיר הנוכת הבית

לפני כחודשיים ימים הגיעה השמועה הכואבת, כי עיריית צפת התנכלה לבית המדרש 'אור הצדיק' של יקירי אנ"ש בעיה"ק צפת, והחלה בהריסתו. ועתה נתבשרנו בבשורה טובה ומשמחת, כי בימים אלו נגמרה בנייתו מחדש של בית המדרש בעמל ויגיעה, לפאר את בית אלקינ, כשמסירותם של המתפללים גוברת על כל המניעות והקשיים.

בגמר הבנייה התקיים מעמד מפואר של קביעת המזווה בשילוב סעודת הודאה. במעמד כובד הרה"ח רבי חיים זילבערמאן שליט"א מוקני יקירי אנ"ש בעיר, במצות קביעת המזווה. לאחר מכן, התקיימה 'סעודת הודאה' ו'חונות הבית', להודות ולהלל על כל החסד אשר גמלם הקב"ה בהרחבת ובניית היכל בית ה'. במהלך הסעודה נשא דברים אורח הכבוד המשפיע הרה"ח ר' יעקב נתן אנשין שליט"א, שהרחיב בדבריו בקדושת ומטרת 'בית הכנסת על שם הצדיק'.

כלל אנ"ש משתתפים בשמחתם הגדולה, ומברכים: "כה יתן ה' וכה יוסיף בהרחבת גבולי הקדושה".

הרחיבי מקום אהלך

לאחר שעברה תקופה מאז הקמת בית המדרש זחסידי ברסלב ברמת בית שמש ד' - 1, נעשה המקום צר מהכיל את המתפללים המתרבים ונוספים מיום ליום. אי לכך החלו המתפללים בהרחבת ושיפוץ בית המדרש, כשעבודת השיפוץ מתבצעת על ידי האברכים המתפללים בעצמם, ביגיעה וטרח, ובקדושה וכוונה טהורה, כדי לפאר ולרומם את בית ה' בפאר והדר.

כלל אנשי שלומינו חסידי ברסלב משתתפים בשמחתם, ומיילים כי דבר זה יביא להרבות פעלים בתורה ובתפילה, בדרכו הקדושה של רביה"ק זיע"א.

יפוצו מעיינותיך הוצה

בימים אלו יצא לאור עולם בארה"ב קונטרס ראשון, מתוך סדרת קונטרסים אשר ייצאו לאור מעתה בע"ה מידי חודש בחדשו, בשם 'דורשי יחודך', שיחות ומאמרים מהגה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א מוקני חשובי אנ"ש, שנאמרו בשנים האחרונות. הקונטרס הוא בלשון האדיש, ונכתב מילה במילה מלשונו הזהב.

אפשר להשיג הקונטרס בוויאמס"ב בטל' 930-938-718

נקודות

מענין קצת אנשים שמתקרבים לעבודת השם ותקרה ואחר כך מתרחקין, ענה ואמר: אף על פי כן, יקר אצל השם ותקרה ההתקרבות בעצמו, אף לפי שעה, אף על פי שאחר כך נעשה מה שנעשה חס ושלום. ואמר: הלא על שעת מתן תורה נאמר: "לפניתי באחת מעיניך", ואיתא במדרש (פנארא פסחים פח): מהו "באחת מעיניך"? אלא שפעין השנית כבר היו מסתכלין על העקל נמצא שבשעת מתן תורה כבר היה דעתם לפרש חס ושלום, ואף על פי כן היה יקר בעיני השם ותקרה מאד ההתקרבות בעצמו, כמו שקתוב "לפניתי באחת מעיניך". כי זה בעצמו יקר מאד בעיני השם ותקרה: (שיחות הר"ן קכב)

התודה והברכה לפרנס ההדפסה וההצפה, הרה"ח ר' אברהם מנחם קנאפלער שליט"א, שנטל על עצמו עול הוצאות הגליון לשלושת החדשים הראשונים, תייסד ולבסס הגליון ולהעמידו על תילו. זכות הפצת תורת רבינו הקדוש תעמוד לו ולמשפחתו שיוכה לכל טוב והצלחה בכל הענינים